

*В.Г. Борнос, канд. екон. наук, доц., І.П. Кулешова, аспірант,
Сумський державний університет*

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Сучасну екологічну ситуацію, що склалася в Україні, можна охарактеризувати як кризову. Урбанізація, деформована галузева структура та зростання масштабів виробництва спричинили виникнення регіональних екологічних проблем. Головними причинами їх виникнення стали такі: відсутність чіткого управління та державного нагляду за використанням та охороною надр, недосконалі технології видобування та переробки мінеральної сировини, спорудження водосховищ на Дніпрі, що призвело до замулення його природної екосистеми, катастрофа на Чорнобильській АЕС, постійне нарощування в минулі десятиріччя потужностей атомної енергетики, необґрунтоване осушення заболочених і перезволожених територій Полісся, надмірна концентрація великих виробничих комплексів у великих містах, масове проведення зрошування в Причорномор'ї, що призвело до процесів засолення, зменшення родючості ґрунтів і виснаження водних ресурсів.

Хоча за більшістю екологічних показників Сумщина належить до екологічно стабільних регіонів, в області існує низка екологічних проблем, які потребують негайного вирішення. Значної шкоди довкіллю, а через нього й людині, завдають викиди в атмосферу промислових і енергетичних об'єктів та автомобільного транспорту. Надмірна розораність території є одним із головних чинників, які дестабілізують екологічну ситуацію. Основними джерелами утворення відходів є підприємства хімічної, машинобудівної, паливно-енергетичної, будівельної галузей, агропромислового комплексу та сфери комунально-побутового обслуговування.

В умовах такої складної екологічної ситуації в Україні державне управління у сфері довкілля залишається надзвичайно слабким. Практично відсутній державний контроль за забруднювачами навколишнього середовища, що зумовлено розпорошенням контрольних функцій серед міністерств і відомств. Сталий розвиток так і не став пріоритетом державної політики. Україна залишається однією з небагатьох країн у Європі, в якій відсутня національна стратегія сталого розвитку і план дій з охорони довкілля.

Гостро стоїть також проблема фінансового забезпечення екологічної політики. Діюча система екологічних платежів не спроможна не тільки забезпечити достатність фінансових ресурсів для її реалізації. Більша частина коштів йде на боротьбу з катастрофами, а не на їх попередження. Спостерігаються також системні порушення у використанні бюджетних коштів.

Фінансування заходів щодо охорони навколишнього природного середовища може відбуватися за допомогою різних джерел. Державними засобами впливу на фінансовий стан економічних суб'єктів з метою орієнтації їхньої діяльності в екологічно сприятливому напрямку можуть бути такі інструменти, як екологічні податки; різноманітні податкові пільги; система платного природокористування; економічні санкції за порушення законодавства; продаж прав на забруднення навколишнього середовища; система природоохоронних фондів; субсидії, дотації; екологічні кредити; екологічне страхування та ін.

В Україні надійними джерелами фінансових ресурсів для вирішення проблем охорони довкілля є такі: кошти державного та місцевих бюджетів; екологічні фонди; власні кошти підприємств, установ, організацій; кредитні ресурси; добровільні внески; страхові фонди; іноземні інвестиції та інші кошти.

Для досягнення належного рівня фінансового забезпечення охорони навколишнього природного середовища необхідні координовані дії як державних органів управління, так і місцевого самоврядування щодо виконання програм з охорони довкілля, проведення екологічного моніторингу та попередження виникнення небезпеки катастроф.

Боронос, В.Г. Бюджетне фінансування в контексті забезпечення еколого-інноваційного розвитку [Текст] / В.Г. Боронос, І.П. Кулешова // Міжнародна банківська конкуренція: теорія і практика: збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції (15-16 травня 2008 р.) : у 2-х т. – Суми : УАБС НБУ, 2008. – Т. 2. – С. 14-16.